

Jiří Svoboda

Archeopark Pavlov – příběh myšlenky a realizace

Archeopark Pavlov v roce 2016, v prvním roce své existence (foto Radko Květ)

Proč archeopark

V 19. století si evropské národy budovaly reprezentativní muzea v centrálních metropolích, aby tam vystavily na odiv kulturní artefakty coby demonstraci své identity. Dnes, v souvislosti s globálním rozvojem turistiky, nás přitahují expozice umístěné přímo do přírody nebo do historických areálů; neztrácejí svůj jedinečný kontext neboli *genius loci*. A právě archeologie je obor, který dokáže přírodní i historický kontext optimálně propojit. Je přitom pochopitelné, že cenné originály se na místo nálezu obvykle nevracejí (až na vzácné výjimky) a zůstávají s ohledem na nezbytná bezpečnostní opatření v trezorech centrálních muzeí. Pokud to situace dovolí, konzervují takové expozice autentické výseky archeologického terénu, a kladou tak vysoké nároky na inovativní architektonická řešení. Jinak nám představují audiovizuální programy, kopie artefaktů, figuríny či celá dioramata a prioritně se zaměřují na živé aktivity a hru reprodukcující prehistorický život v krajině – takzvané archeologické experimenty. Proto hovoříme spíše o archeoparcích než o tradičních muzeích. Jedním z nich je také archeopark vybudovaný pod Pálavou.

Paleolitičtí lovci často osídlovali členitou krajinu při úpatí hor nebo v oblasti krasu, kde bývá aspekt přírodní i historický v souladu. V našem případě se jedná o soustavu unikátních lovišť, sídlišť a pohřebišť paleolitické kultury gravettieny (pavlovienu), která před 30 tisíci lety lemovala severovýchodní úbočí Pálavy od dnešních Dolních Věstonic přes Pavlov až po Milovice.

Zahraničních inspirací jsme měli víc než dost. Skvělým příkladem z Evropy je například prehistorický park, který vznikl v prostředí slavných pyrenejských jeskyní v Tarascon-sur-Ariège. Kombinuje moderní expoziční budovu, přednáškový sál, restauraci s terasou i plochu pro celou plejádu archeologických experimentů. Ve východoasijských zemích dnes rostou podobné archeoparky doslova jako houby po dešti a jako impulz často postačí jen běžná paleolitická lokalita a soubor kamenných nástrojů.

Prehistorický park vybudovaný ve Francii v oblasti pyrenejských jeskyní v Tarascon-sur-Ariège (foto Jiří Svoboda)

V parku v Tarascon-sur-Ariège předvádí trenérka chlapci, jak vrhali paleoličtí lovci oštěp pomocí vrhače (*womery*), který umožňoval udělit oštěpu vyšší rychlost.

Archeologický park v lokalitě Sogchang-ni v Jižní Koreji (foto Jiří Svoboda)

Lovci mamutů: začalo se v Předmostí

Předmostí coby sesterský archeologický areál mělo vůči jihomoravským nálezům téměř půl století náskok. První a svým rozsahem největší výzkumná vlna tam proběhla už v letech 1879–1895. Teprve v meziválečném období, kdy během průmyslové těžby spráše

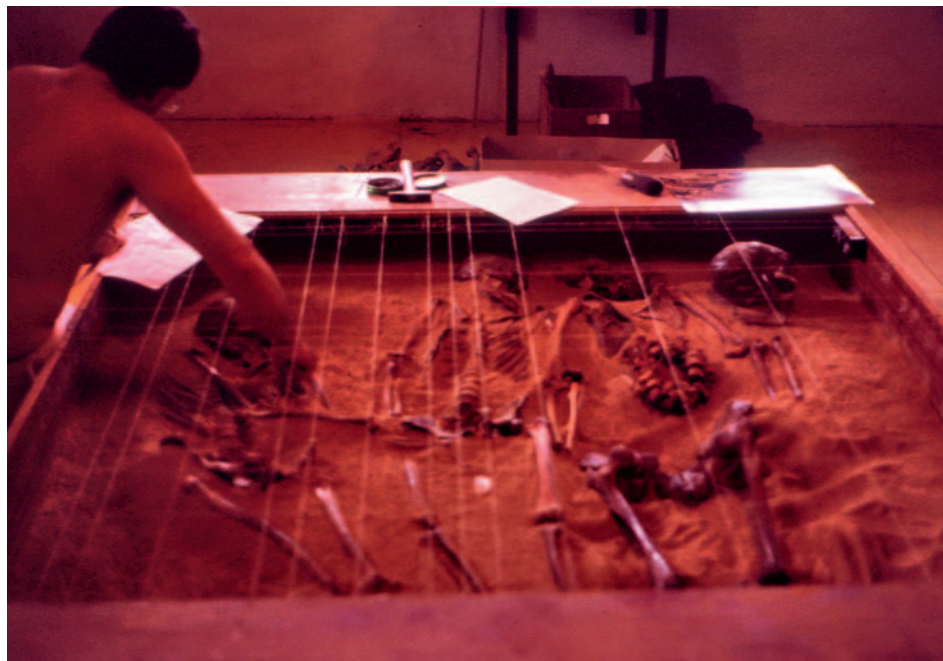
už lokalita rychle mizela v tamních cihelnách a výzkum se omezoval jen na záchranné akce, se začalo uvažovat o důstojném označení místa. Karel Absolon byl v té době ovšem zaujat budováním ústavu, sbírek a expozice Anthropos v rámci Moravského zemského muzea v Brně a na místě samém si představoval spíše okázalý monument než informativní expozici. Navrhoval tedy, ... *že by v jeho vnitřku bylo po způsobu mauzolea vystaveno asi 50 kusů nejslavnějších vykopávek z Předmostí, zhotovených dle originálů buď z pískovce, anebo tvrdého betonu. Na venkovních plochách byly by v kameni vytesány výjevy ze života diluviálního člověka předmosteckého* (DRECHSLER – HÝBL – MIKULÍK – PEŠKA – SCHENK – SVOBODA 2010, s. 102). Později, v padesátých letech si geolog Karel Žebera (v ústním podání Vojena Ložka) představoval na vrcholu předmosteckého Hradiska, v místě s výhledem do Moravské brány, betonového mamuta *zvící Stalinova pomníku na Letné*. Nakonec stanul osamělý mamutek nedaleko odtud, v zatáčce silnice do Čekyně. Ovšem monumentální mamuti v životní, či dokonce nadživotní velikosti dnes zdobí paleontologicky zajímavou krajinu na jiných místech světa a jistě by se pořádný mamut dobře vyjímал i nad naším archeoparkem v Pavlově.

Ve světě často zdobí grandiózní mamuti krajinu, v níž v dávných dobách žili – v tomto případě stojí obří plastika v ústí řeky Ob, vlévající se do takzvané Obské guby a Severního ledového oceánu (foto Jiří Svoboda)

Dolní Věstonice

V Dolních Věstonicích (lokalita DV I) začal Karel Absolon pracovat v roce 1924. Ani tady o nějakém monumentu či lokální expozici neuvažoval, výzkum sotva začal a budování brněnského Anthroposu mělo prioritu. Ale uvažovali o tom jiní. V roce 1926 se v sudetoněmeckém tisku objevila série anonymních článků kritizujících odvoz věstonických nálezů do Brna, když by bylo možné vybudovat *Muzeum doby ledové* přímo na místě. A leták z roku 1937 znovu vyzývá k založení *Heimat-Museum Unter-Wisternitz* (ZAJÍČEK – OLIVA – KOSTRHUN 2021, str. 198, 263). Víme, že protesty proti vývozu nálezů z lokalit do center dodnes hýbou památkářskou legislativou po celém světě, avšak v našem případě se

Objev věstonického trojhrobu v roce 1986 se stal impulzem k rozšíření expozice instalované v muzejní budově v Dolních Věstonicích, detašovaném pracovišti mikulovského muzea. Na snímku Vlado Rusnák rekonstruuje z odlitků původní situaci. Dnes je tato kopie součástí Archeoparku Pavlov. (foto Jiří Svoboda)

Počátkem devadesátých let jsme uvažovali o vybudování muzea na lokalitě Dolní Věstonice II, přímo na místě trojhrobu (foto a kresba Jiří Svoboda)

jednalo o převoz do přirozeného centra země, navíc vzdáleného pouhých 40 km. Důvody nebyly územní, ale národnostní, v duchu této vypjaté doby.

Po válce, během obnovených výzkumů, byli návštěvníci Dolních Věstonic odkázáni na jednu malou a temnou výstavní místnost. *Nemyslíte, že kdybychom my byli na místě našich předků, že by nám lovci mamutů vybudovali důstojnější muzeum?* ptá se jeden z nich na stránkách návštěvní knihy v roce 1958. V roce 1979 otevřelo Regionální muzeum v Mikulově ve spolupráci s Bohuslavem Klímou z Archeologického ústavu tehdejší Československé akademie věd (ČSAV, nyní Akademie věd České republiky AV ČR) archeologickou expozici ve starobylém barokním domě na věstonické návsi. Úlitbou době však byla výstava v přízemí budovy věnovaná tehdy preferovanému staroslovanskému období, a to včetně modelů mikulčických kostelů, což sice umožnilo zviditelnit paralelně dvě archeologické atrakce jihomoravského regionu, ovšem školní děti si z toho v hlavách odnášely zmatek (Kopčem v bazilice... a podobně).

V roce 1991 mohl Archeologický ústav stálou výstavu provizorně obohatit o mimořádný objev takzvaného věstonického trojhrobu, který se v roce 1986 podařilo odkrýt na lokalitě Dolní Věstonice II, a těžiště expozice se tak již více přiklonilo k místnímu paleolitu. Roku 1997 následovala ve spolupráci s ředitelkou Regionálního muzea v Mikulově Dobromilou Brichtovou komplexní reinstalace a výstavní prostor naplnila nyní již monotematická a čistě paleolitická expozice. Avšak moderní expozice, ať taková či onaká, se do dimenzí budovy někdejší vrchnostenské správy mohla sotva vtěsnat. V době školních výletů a letních prázdnin to ukazoval obtížně zvládnutelný intenzivní provoz, jemuž nevelké a nízké výstavní prostory a přetížené schodiště nemohly stačit.

A pokud se návštěvníci expozice zajímali také o naleziště v terénu, obvykle se jim dostalo ze strany personálu jen neurčitého máchnutí ruky kamsi k východu s tím, že tam ale „nic není“. Pro mě zase nebylo snadné vysvětlovat zahraničním kolegům a novinářům, proč není světoznámé naleziště v terénu označeno tak, jak by odpovídalo jeho významu. Někteří mě snad i podezírali, že místní autority dostatečně nepřesvědčují. Jeden příklad z mnoha – v televizním seriálu na Channel Four a v průvodní knize *Secrets of the Stone Age* uvádí Richard RUDGLEY: *Dnes, místo aby tato lokalita byla chráněna jako národní poklad, zmizela znovu pod vínohradem. Není tam ani díra v zemi, aby ukázala jeho polohu...* (RUDGLEY 2000).

Bylo tedy nutné postupovat trpělivě, leč soustavně, krok za krokem, příliš nepředbíhat. Na počátku devadesátých let minulého století jsme v optimistickém duchu doby založili Nadaci Dolní Věstonice, proběhlo několik propagačních akcí, avšak iniciativa záhy zašla na nedostatek prostředků.

V této době jsme si zamýšlené nové muzeum vizualizovali přímo na místě věstonického trojhrobu, tedy na lokalitě Dolní Věstonice II, kterou jsem dobře znal ze záchranných výzkumů z let 1985–1991. Po ukončení terénních prací se tam nabízel stupňovitě upravený terén, přičemž na nejvyšší terase pokračovaly kulturní vrstvy hlouběji do svahu. Umožnilo by to zastřešit původní polohu trojhrobu a současně rozkrýt vrstvy dosud intaktní (které jsme pak prozkoumali až v roce 2005, kdy už alternativa muzea na tomto místě padla).

Archeopark Pavlov

Přelomovým krokem pro vznik archeoparku v Pavlově se stala kolektivní studie *Po stopách dávných kultur* (GELL 2003). Vyjasnilo se totiž, co chceme dosáhnout a jak budeme postupovat. Studie zdůvodňuje rozšíření infrastruktury cestovního ruchu s důrazem na poznávací a vzdělávací funkce, odklon od prezentace „všeho“ ve prospěch selekce skutečně nejvýznamnějšího; ke studii byly přiloženy i první finanční rozvahy. Od této chvíle jsme už pro expozici věnovanou paleolitu počítali s lokalitou Pavlov I, která oproti Dolnímu Věstonici II nabízela lepší přístup, dopravní obslužnost a další praktické výhody. Vlastní

terénní zkušenosti jsem však z Pavlova ještě neměl. Výzkum tu prováděl v letech 1952–1972 Bohuslav Klíma, který krátce před naším rozhodnutím o umístění expozice do Pavlova zemřel a zanechal nám pouze terénní dokumentaci, bohatý archeologický materiál a publikované zprávy (např. KLÍMA 1954). Za zmínku stojí i to, že studie *Po stopách dávných kultur* navrhovala prezentovat rovněž římskou lokalitu Hradisko u Mušova a propojit obě naleziště sítí naučných stezek v okolním terénu. Přestože to nakonec na obou lokalitách dopadlo trochu jinak (a doufejme, že v mnoha ohledech lépe), základní postup byl dán.

Dalším nutným krokem bylo zajištění odpovídající památkové ochrany celého areálu. V tehdejších podmínkách pro stavebníky na lokalitě Pavlov I jsem se dočetl jen tolik, že budovy nemají výškově bránit ve výhledu na Pálavu. Pustili jsme se do shromažďování podkladů, výpisů z katastru nemovitostí a jednání s Památkovým ústavem a Ministerstvem kultury ČR, tedy do práce vysloveně administrativní. Samozřejmě že i vědecké výsledky a jejich mezinárodní ohlasy přišly vhod při zdůvodňování a vytyčení tří vybraných lokalit, které jsme navrhli nejprve jako kulturní a poté národní kulturní památku; jednalo se o Dolní Věstonice I, II a Pavlov I. Menší lokality na obou katastrech byly uvolněny k zástavbě – s podmínkou předstihových a záchranných výzkumů –, neboť jsme nechtěli bránit rozvoji obou obcí. Každý podobný návrh narazí na věčné námitky těch, kdo na místě žijí a pracují, to je přirozené. Ale i kolegové archeologové argumentovali tím, že lokality jsou už dávno vytěžené, a není tedy co chránit.

V roce 2008 se dostavil významný úspěch, když vláda ČR vyhlásila Národní kulturní památku Dolní Věstonice – Pavlov. A protože jsem se v roce 2013 zúčastnil jednání komise UNESCO v Tübingen na téma *Human Origin Sites in Eurasia and the World Heritage Convention* (SVOBODA 2015), navrhl jsem náš areál také k zápisu na seznam UNESCO v kategorii lokalit významných pro evoluci člověka. Závěrečný protokol komise pak doporučil sériovou kandidaturu našich lokalit Dolní Věstonice – Pavlov, Kostěnky – Borščevo v Rusku, Švábských jeskyní v Německu (Vogelherd, Hohle Fels) a lokalit Wachauské brány

V Předmostí u Přerova se v roce 2006 podařilo odkrýt a současně obestavět impozantní skládku mamutích kostí. Archeologický výzkum a stavba pavilonu tam probíhaly zároveň. (foto Martin Frouz)

v Rakousku (Willendorf, Aggsbach; SANZ 2015). Prvotní vyjádření Památkového ústavu i Ministerstva kultury ČR vyzněla po mém návratu rovněž povzbudivě, ale bylo zřejmé, že administrativní cesta k zápisu na této úrovni bude ještě dlouhá.

Vraťme se tedy zatím do našeho terénu. Tady se pokračovalo dalším krokem – označením klíčových nalezišť informačními panely. Ve spolupráci s Regionálním muzeem v Mikulově tak vznikla první verze archeologické naučné stezky na paleolitických nalezištích mezi Pavlovem a Dolními Věstonicemi (posléze pokračovala až na věstonickou hráz s výhledy na římské a staroslovanské lokality v okruhu nádrží).

V této době se chystala také v Předmostí terénní expozice „na místě“, první svého druhu u nás, na jejíž přípravě jsme se od roku 2002 spolu s Olomouckým krajem, Statutárním městem Přerovem a Muzeem Komenského v Přerově podíleli (SVOBODA – MIKULÍK – NOVÁK – POLANSKÁ – SCHENK – WILCZYNSKI – WOJTAL 2013). Po sondážích pod starou hřbitovní zdí jsme odkryli výsek impozantní skládky mamutích kostí, kterou architekt současně s našim výzkumem obestavoval jednoduchou, ale moderní gabilonovou strukturou (i když se neustále nespokojeně dožadoval, abychom kulturní vrstvu našli výš – kvůli nasvětlení). A tak v roce 2006, plných deset let před Pavlovem, byl v Předmostí otevřen *Památník lovců mamutů*. Jednalo se však o památník v pravém slova smyslu, bez přímé vazby na expozici (ta je dostupná v přerovském hradě) a na prostor pro hru a experimenty kolem (což supluje aktivity předmostecké základní školy). Přestože je předmostecká mamutí skládka na první pohled bohatší a členitější oproti té pavlovské, pavilon je i dnes, po patnácti letech existence, poměrně málo známý.

Mezitím zadalo Regionální muzeum pod vedením Petra Kubína architektonickou přípravu projektu *Archeologický park Pavlov* ateliéru Radko Květa v Brně. Návrh, který Jihomoravský kraj zařadil do operačních programů k podpoře z fondů EU,

Zahájení revizního výzkumu na lokalitě Pavlov I v roce 2013 – v první fázi bylo nutné zapustit zjišťovací hloubkové sondy (foto Jiří Svoboda)

Plošný výzkum na lokalitě Pavlov I v roce 2014 a stav téže plochy po zabetonování základů o rok později (foto Jiří Svoboda)

byl nekonvenční a stavebně náročný. Počítal se zabudováním stavby několik metrů pod úroveň současného i archeologického terénu, čímž se výsek autentických vrstev ocitl nad úrovní podlahy expozice (k původní mamutí skládce se tak musí vystoupat po schůdkách). Rovněž půdorys stavby byl členitý a přesahoval dosud prozkoumanou plochu. Předchozí archeologický výzkum Bohuslava Klímy, probíhající celých dvacet let, tak bylo nutno doplnit výzkumem novým, který by metodicky odpovídal současným parametrům, a to na velké ploše a navíc rychle – během jednoho až dvou let.

Před zahájením jakýchkoli terénních prací však ještě zbýval poslední závažný krok, dořešení vlastnických poměrů vůči stavebnímu pozemku. Do složitých jednání vedených mikulovským muzeem v pravou chvíli vstoupilo vedení Archeologického ústavu v Brně i Akademie věd ČR v Praze, byla schválena dotace a pozemek se pro náš účel podařilo vykoupit. Akademická rada AV ČR pak při svých výjezdech na jižní Moravu sledovala postup našich prací.

Od této chvíle mohl archeologický výzkum začít. V roce 2013 jsme zapustili sérii paralelních hloubkových sond, které ukázaly, jak silně se původní archeologický terén liší od toho současného. Dnes se povrch lokality plynule svažuje k vodní nádrži, v minulosti však vytvářel táhlý hřbet ukloněný v obou směrech, takže sondy vedené proti současnému svahu se nořily až 5–6 m do hloubky, zatímco níže po svahu vystupovaly kulturní vrstvy na povrch. Na základě těchto poznatků proběhl v roce 2014 velkoplošný výzkum (s přesahem do roku 2015, kdy už probíhaly stavební práce), který přinesl další archeologické a geologické informace, umožnil kompletovat vertikální profily i horizontální plán sídliště a především dodal nepřeberný materiál archeologický a biologický. Základní plochu tvořil kosodélník o rozměrech 63–75 m × 20–24 m, který jsme rozdělili na čtverce, postupně je zkoumali a původně stanovený prostor podle potřeby rozšiřovali.

Archeologický ústav AV ČR vstupoval do realizace výstavby archeoparku, která byla zakázkou sdružení stavebních firem OHL ŽS, a. s., a SKR stav, s. r. o., v této fázi také finančně, protože náklady na výzkum zálohoval. Náklady studentů, kteří se na pracích podíleli a procházeli terénní praxí, bylo možno uhradit z operačního programu MŠMT *Formování interdisciplinárního týmu evoluční antropologie moravských populací* (FITEAMP), který jsem shodou okolností na Masarykově univerzitě v té době vedl.

Věděli jsme předem, že členitý půdorys plánované stavby zasáhne i do ploch předtím nezkoumaných, ovšem intaktní situace nyní vycházely na světlo prakticky kdekoli. Předchozí výzkum sledoval hlavní kulturní vrstvu, avšak hlouběji v podloží se ukazovaly dosud neznámé starší vrstvy, které dosáhly až na počátek mladého paleolitu a jejichž existenci jsme do té doby jen tušili. Na podobně staré vrstvy jsme narazili už v roce 2012 na lokalitě Dolní Věstonice IIa. To byl zásadní nový poznatek nejen pro genezi osídlení naší lokality, ale také pro poznání vývoje mladého paleolitu v obecné rovině.

Pokud jde o vlastní stavbu objektu, optimální úsek autentických vrstev pro budoucí expozici se podařilo rozkrýt v severozápadní části, kde se rozkládala skládka mamutích kostí do té doby neznámá. Velké kosti těchto chobotnatců samozřejmě představují objekty pro diváka nepřehlédnutelné, a tedy vizuálně nejatraktivnější. V tom smyslu tedy bylo nutno architektonický projekt modifikovat (což ateliér Radko Květa promptně vykonal) a znovu schválit změnu na všech potřebných úrovních.

Pokud jde o vědecké výsledky, ještě v průběhu výzkumu jsme je prezentovali na konferenci MAM (*Mikulov Anthropology Meeting*), která proběhla v srpnu 2014 v rámci našeho projektu FITEAMP (SÁZELOVÁ – HUPKOVÁ – MOŘKOVSKÝ 2014). Odkrytou plochu a stratigrafické profily tehdy zhlédlo 80 kolegů ze třinácti zemí Evropy, Asie a Ameriky. Celkový plán loveckého sídliště jsme doplnili o nové objekty (sídelní celek S1, jáma S2) a situace (kumulace archeozoologického materiálu S3, záměrně uložený skelet vlka) i unikátní předměty (zdobený parohový kopáč, hlavička řezaná ze slínovce atd.). Vzápětí následovaly také první předběžné publikace, na které zájemce o čistě odbornou stránku věci odkazují (např. SVOBODA – NOVÁK – SÁZELOVÁ 2016).

Skládka mamutích kostí v lokalitě Pavlov I během výzkumu v roce 2014 a její stabilizace během následné stavby (foto Jiří Svoboda)

Současnost

Zbytek příběhu čtenáři RegioMu znají – slavnostní otevření archeoparku v roce 2016, proslovy a přípitky, ceny za originální architektonické řešení. V roce 2019 následovala instalace druhé, aktualizované verze archeologické naučné stezky, která návštěvníka vyvede přímo do terénu, a propojí tak Archeopark Pavlov s původním věstonickým muzeem. Jakási „malá mamutí stezka“ (ta „velká“ by jej mohla propojit třeba s památníkem v Předmostí na severu nebo s rakouským Willendorfem na jihu).

Archeopark Pavlov v době svého dokončení v dubnu 2016
(foto Gabriel Dvořák)

Také interdisciplinární analýza databáze a materiálu shromážděného během archeologického výzkumu probíhá a bude samozřejmě pokračovat – jde o to, abychom z nově vytěženého materiálu získali maximum informací o životě a adaptacích lovců mamutů v chladném pleistocenním prostředí. Zajímavých otázek je tu stále dost a dost.

Na vzniku Archeoparku Pavlov se podíleli lidé různých profesí. Jejich zásluhou se výjimečné archeologické naleziště stalo impozantním muzeem, které nyní již pátým rokem představuje svým návštěvníkům kulturu lidí obývajících zdejší lovecká sídliště před 30 tisíci lety. Od samého počátku provozu archeoparku je zřejmé, že na svahu vápencového masivu Děvína nestojí mrtvý monument, památník lovců mamutů, ale živé centrum aktivit vzdělávacích i rekreačních, pořádající tematické výstavy, přednášky, semináře a organizující archeologické experimenty v krajinném rámci Pálavy. Což byl původní záměr.

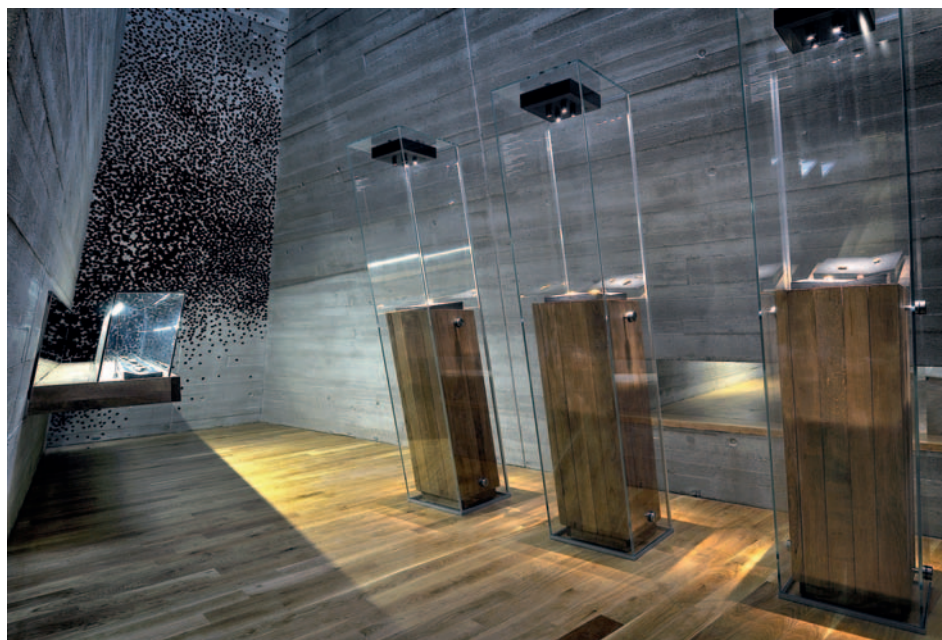
Skládka mamutích kostí „in situ“ v objektu archeoparku; v rozhovoru Erik Trinkaus (přední americký badatel, který vedl antropologickou část projektů Archeologického ústavu AV ČR v Brně, výzkumné základny v Dolních Věstonicích), Martin Novák a Jiří Svoboda (foto Martin Frouz)

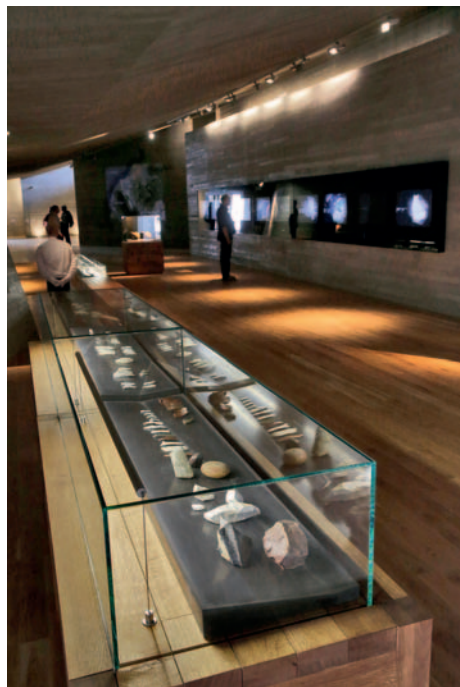
Instalace věstonického trojhrobu s projekcí časových etap
(foto Martin Frouz)

Působivou atmosféru interiéru dodávají průhledy do
okolní krajiny i zákoutí s dekorativně pojatým profilem
archeologickými vrstvami (foto Martin Frouz)

Interiér Archeoparku Pavlov (foto Martin Frouz a Gabriel Dvořák)

Interiér Archeoparku Pavlov (foto Martin Frouz)

Literatura

- DRECHSLER, A. – HÝBL, F. – MIKULÍK, J. – PEŠKA, V. – SCHENK, Z. – SVOBODA, J. 2010: Archeologie Přerovska, Přerov.
- GELL, R. (ed.) 2003: Po stopách dávných kultur. Předběžná studie proveditelnosti (strojo-pis). Dostupné na: Archeologický ústav AV ČR, Brno.
- KLÍMA, B. 1954: Pavlov, nové paleolitické sídliště na jižní Moravě, Archeologické rozhledy, roč. 6, s. 137–142.
- RUDGLEY, R. 2000: Secrets of the Stone Age, London.
- SANZ, N. 2015: Conclusions and the way forward, World Heritage Papers, č. 41, s. 150–164.
- SÁZELOVÁ, S. – HUPKOVÁ, A. – MOŘKOVSKÝ, T. 2014: Mikulov Anthropology Meeting (= Dolnověstonické studie, sv. 20), Brno.
- SVOBODA, J. 2015: Perspectives on the Upper Palaeolithic in Eurasia. The case of the Dolní Věstonice – Pavlov sites, World Heritage Papers, č. 41, s. 190–204.
- SVOBODA, J. – MIKULÍK, J. – NOVÁK, M. – POLANSKÁ, M. – SCHENK, Z. – WILCZYNSKI, J. – WOJTAL, P. 2013: Předmostí. Building an authentic museum (= Dolnověstonické studie, sv. 19), Brno.
- SVOBODA, J. – NOVÁK, M. – SÁZELOVÁ S. 2016: Pavlov I. Předběžné výsledky výzkumu v letech 2013–2015, Přehled výzkumů, roč. 57, s. 33–57.
- ZAJÍČEK, P. – OLIVA, M. – KOSTRHUN, P. 2021: Karel Absolon. Objevitel, manažer, vědec, Praha.

Jiří Svoboda

Archeopark Pavlov – the story of idea and realization

Actual trends in tourism and education emphasize building active archaeological exhibits directly at the findspots, in the original context of surrounding landscapes. This paper describes, step by step, the story of creating such an installation within the 30 000 years-old Paleolithic (Gravettian/Pavlovian) complex Dolní Věstonice – Pavlov – Milovice extending along the Pavlov foothills in South Moravia:

- It resumes the experience and inspirations from abroad (France, East Asia);
- It recalls earlier efforts to build a memorial at the Gravettian sister-site at Předmostí, Central Moravia, until its realization in 2006;
- It describes the complex story of previous local exhibitions at Dolní Věstonice from 1924 to 1997.

After 2003, the individual steps became more concrete, as declared in a realization study (GELL 2003):

- The site of Pavlov I was selected as an optimal building place, and the atelier of Radko Květ was invited to propose an innovative architectural solution;
- The Dolní Věstonice – Pavlov sites were claimed National Cultural Monument (2008) and suggested (along with other European sites) for inscription in the UNESCO Human Origin Site-list (SANZ 2015);
- Informative panels were erected in field, at the key sites along the Pavlov foothills;
- The Pavlov I site was bought from a private owner by the Academy of Science of the Czech Republic;
- Salvage excavation at the site took place between 2013 and 2015, unearthing additional parts of the settlement, detecting earlier archaeological layers in the subsoil, and thus completing the horizontal plans and vertical sections (SVOBODA – NOVÁK – SÁZELOVÁ 2016, etc.).

Finally, official opening of the Archeopark took place in 2016. The five years of existence show that it will not only serve as monument with a permanent exhibit, but also as center of educative activities, actual topical exhibitions, lectures and archaeological experiments.